

“ต้นกระจูดจากป่าพรุบ้านทอนอามาน
สู่งานหัตถศิลป์อันทรงคุณค่า”

ตุ้ม 12 มุม

सानกระจูด

นางพัชรินทร์ บินเจ๊ะมิง

อายุ : 54 ปี

ที่อยู่ : 340/3 หมู่ 11 บ้านทอนอามาน ตำบลโคกเกียน
อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส 96000

โทร : 086-289-6671

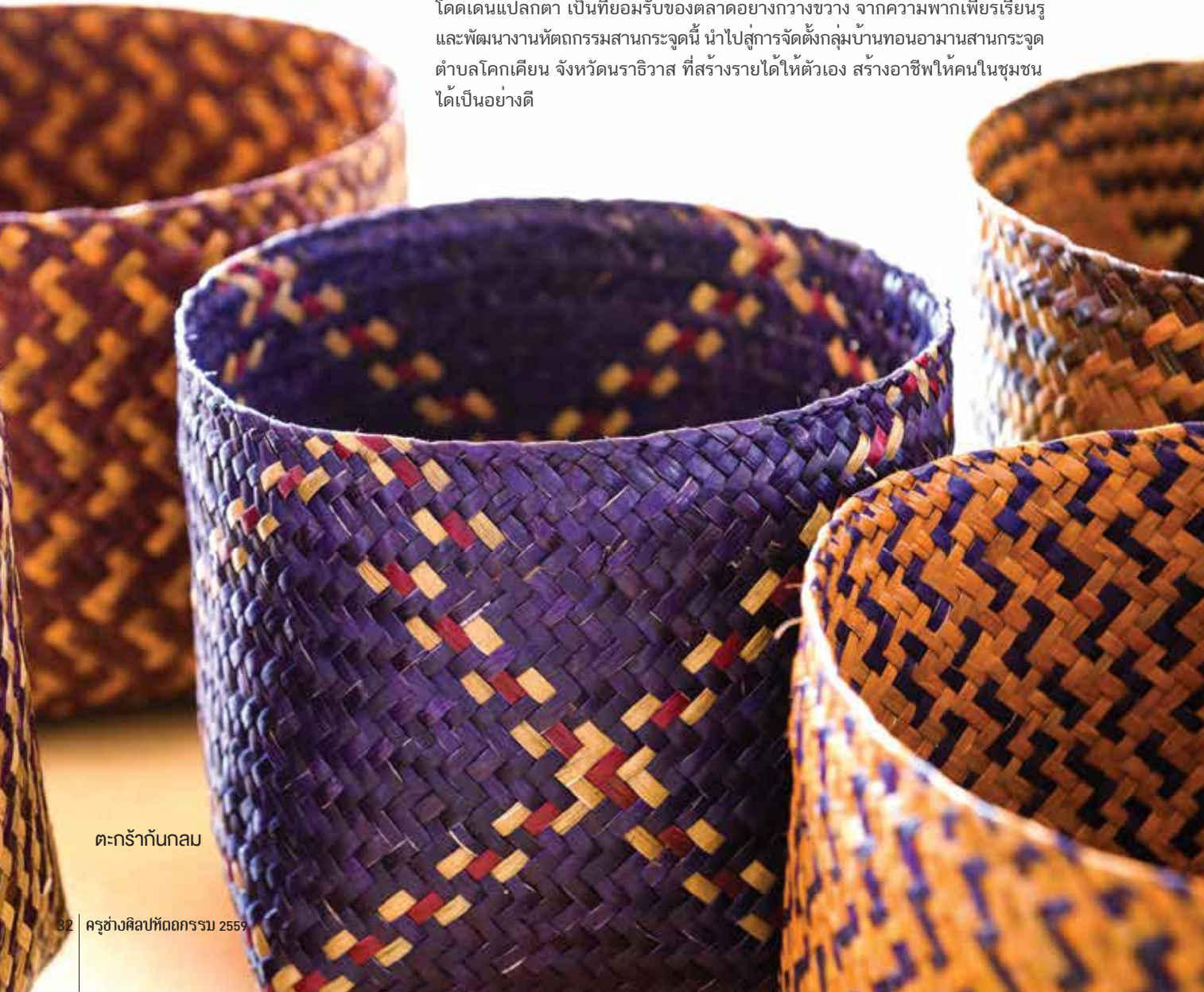
“บ้านที่อยู่ทุกวันนี้สร้างจากกระจูด

....สร้างด้วยน้ำพักน้ำแรงที่สานกระจูดด้วยหัวใจ”

คำกล่าวของ “ครูพัชรินทร์ บินเจ๊ะมิง” ที่สะท้อนถึงความสำคัญของต้นกระจูดในพื้นที่บ้านทอนอามาน ซึ่งพบเห็นอยู่เป็นจำนวนมากในป่าพรุและจังหวัดภาคใต้ ซึ่งบรรพบุรุษได้เรียนรู้ที่จะนำกระจูดมาสานต่อสร้างคุณค่างานหัตถกรรมโดยไม่ปล่อยให้ต้นกระจูดหมดคุณค่าอยู่แต่เพียงในหนองน้ำ จนกลายเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สร้างสรรค์ให้วัตถุดิบพื้นบ้านนี้เป็นงานหัตถศิลป์ที่ยิ่งใหญ่ สามารถสร้างรายได้ให้คนในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ครูพัชรินทร์ เดิมเป็นชาวไทยพุทธ หลังจากแต่งงานได้เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลาม เริ่มเรียนรู้งานสานกระจูดจากคุณแม่ของสามีและค่อยๆ ฝึกหัดทำงานสานกระจูดจากลายพื้นฐาน ลายสอง ทดลองสานเสื่อกระจูดหรือที่เรียกว่า “เสื่อกระจูด” กระบุง ตะกร้า การสานเสื่อกระจูดแต่โบราณมีเพียงลายซัดสอง และลายซัดสาม แต่ด้วยใจรักและเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านนี้ ทำให้ครูทุ่มเทแรงกายแรงใจสร้างงานหัตถศิลป์ให้มีคุณค่ายิ่งขึ้น ครูพัชรินทร์พัฒนารูปแบบกระจูดให้มีความร่วมสมัย โดยหัดย้อมสีเส้นกระจูดและพัฒนาลวดลายใหม่ ๆ ได้แก่ ลายลูกน้ำ ลายลูกแก้ว ลายลูกแก้วผสมลายแหวน ลายมือแป ลายจานรอง ลายลูกศรใหญ่ ลูกศรเล็ก ลายฟันปลา ลายสก็อต ลายตัวแอล และพัฒนาด้านการย้อมสีให้สีไม่ตกและเส้นกระจูดไม่กรอบ นอกจากนี้ได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ อาทิ กระเป๋าหัว ตะกร้าก้นกลม ซองใส่เอกสาร เสื่อลายน้ำไหลผสมกับลายสก็อต ตลอดจนปรับประยุกต์ลายโบราณมาผสมผสานเกิดเป็นลายใหม่ ในส่วนของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยม คือ ตุ้ม หรือกระบุงเก็บของ ที่จะต้องทำมุมในส่วนของฐานและส่วนฝาครอบให้เป็นมุมซึ่งต้องคัดเส้นกระจูด

ที่มีขนาดเท่ากัน เพื่อให้ได้รูปทรงที่สวยงาม หากเส้นกระจัดไม่เท่ากันจะทำให้มุมด้านใดด้านหนึ่งบิดเบี้ยวได้ คู่มือนี้ออกแบบ อาทิ แบบ 6 มุม, 8 มุม, 10 มุม และ 12 มุม หากมีมุมมากขึ้นยิ่งต้องใช้ทักษะฝีมือมาก จึงเป็นเอกลักษณ์งานสานกระจัดที่มีความโดดเด่นแปลกตา เป็นที่ยอมรับของตลาดอย่างกว้างขวาง จากความพากเพียรเรียนรู้และพัฒนางานหัตถกรรมสานกระจัดนี้ นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มบ้านทอนอามานสานกระจัดตำบลโคกเคียน จังหวัดนราธิวาส ที่สร้างรายได้ให้ตัวเอง สร้างอาชีพให้คนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

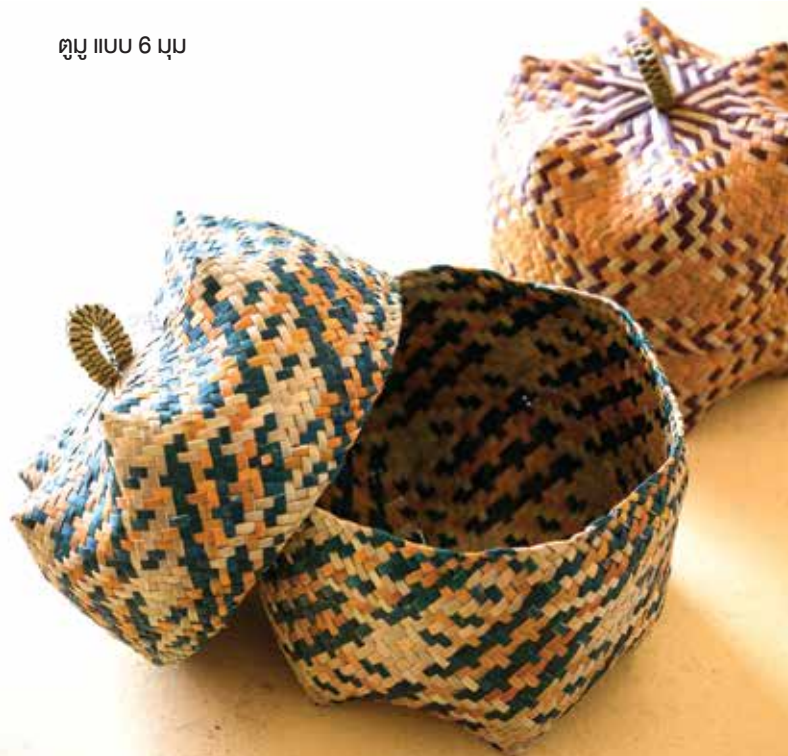
ตะกร้าก้นกลม

ผลิตภัณฑ์กระจัดของบ้านทอนอามานมีจุดเด่นตรงที่มีความมันวาว ยิ่งใช้ยิ่งสวย ยืดหยุ่นได้ดี เป็นธรรมชาติ โดยเคลือบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ การคัดเลือกต้นกระจัดที่ไม่อ่อนและไม่แก่เกินไป เลือกตัดเฉพาะลำต้นที่สมบูรณ์จากโคนถึงปลายมีสีเขียว เพื่อให้ได้เส้นกระจัดที่ไม่มืดทึบ นำมาคลุกกับดินขาวนวลผสมน้ำ จากนั้นนำมานวดและแช่ทิ้งไว้ 1-2 คืน และตากให้แห้งสนิท โดยตากในที่ร่มไม่ให้โดนฝนเพื่อกันเชื้อรา จึงนำมาล้างทำความสะอาดและทิ้งไว้ให้แห้งสนิทอีกครั้ง แล้วนำมาริดและสานเป็นรูปทรงต่าง ๆ ด้วยคุณสมบัติที่ยืดหยุ่นได้ เป็นกระจัดแบบธรรมชาติ ไม่มีการเคลือบแข็ง เมื่อขยำหรือถูกกดทับสามารถคืนรูปทรงเดิมได้ ทำให้ได้การตอบรับจากตลาดทั้งในและต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ความโดดเด่นเหล่านี้จึงเป็นเอกลักษณ์ซึ่งครูพัชรินทร์ภาคภูมิใจที่สามารถสร้างคุณค่าให้งานหัตถกรรมสานกระจัดเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางมาจนถึงทุกวันนี้

ครูพัชรินทร์ ได้ตั้งปณิธานที่จะถ่ายทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษและพัฒนางานให้เข้าถึงความต้องการของกลุ่มลูกค้าได้มากขึ้น เพื่อสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน ไม่ต้องจากถิ่นที่อยู่ไปทำงานในเมือง โดยปลูกฝังให้เด็กรุ่นใหม่ในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการสร้างผลงานออกจำหน่าย เมื่อขายได้เด็ก ๆ เหล่านั้นก็จะเกิดความภูมิใจจากรายได้ที่เกิดจากน้ำพักน้ำแรงและเป็นแรงกระตุ้นให้คนอื่น ๆ เข้ามาเรียนรู้เพิ่มขึ้น ในช่วงปิดเทอมก็พยายามที่จะให้เด็ก ๆ มาสัมผัสและคลุกคลีกับการสานกระจัดเพื่อจะได้ซึมซับ และร่วมสืบสานงานศิลปหัตถกรรมอันงดงาม สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่หยั่งรากลึกทางวัฒนธรรมของชาติให้แข็งแรง พร้อมไปกับสร้างความมั่นคงให้เศรษฐกิจ สังคมสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนสืบไป

“หากจากไปในโลกนี้ ก็ยังดีใจ
ที่ยังมีคนทำกระจัดในชุมชนอยู่”

ตุบู่ แบบ 6 มุม

ช่องใส่เอกสาร

